

V LĂMURIRI CU PRIVIRE LA VECHIMEA BISERICII SF. PANTELIMON DIN BUCUREȘTI

DE L. MOGA.

—o—

O RECTIFICARE.

În „Istoria Bucureștilor“ a lui Ionescu-Gion, la capitolul mahalalelor bucureștene¹, se arată că biserica Pantelimon a fost zidită, la 1790, de preotul Ion.

Ocupându-mă în de aproape de moșia ce a stăpânit mănăstirea Pantelimon chiar în lăuntrul hotarului bucureștean, în partea de Răsărit, am găsit în publicația lui Gălășescu testamentul în extenso al Voevodului ctitor Grigore Ghica-Vodă, din Iulie 1752, care ni dă amănunte interesante în ce privește această biserică de lângă Foișorul de foc.

Se spune anume aici că s'a „afierosit“ mănăstirii Pantelimon „moșie aici în București“, arătându-ni în amănunțime și „semnele“ acelei moșii.

Cu privire la partea ce ne interesează, se spune aici că „hotarul trece pe lângă un lac ce este d'înaintea bisericii Sf. Pantelimon“², ducând drept la oborul Târgului din Afară, acolo unde, mai târziu, în 1768, s'a zidit biserica Oborului Vechiu, înglobând în incinta altarului și prea-frumoasa cruce ridicată la 1735 de Mogoș Serdarul.

Deci în domnescul hrisov se arată precis că biserica Pantelimon exista încă dinainte de 1790, și, fiindcă în 1752 este menționată ca un semn doveditor pentru împietrirea hotarului, aceasta ne face să credem că numita biserică e chiar din prima jumătate a veacului al XVIII-lea.

Că aici, înaintea bisericii, a fost, pe vremuri, un lac, ni-o dovedește mărturia părintelui paroh al bisericii, care ni-a arătat că terenul din față, acum plantat cu trandafiri, se lasă în jos, ceea ce face posibilă existența vre unui lac, de care ni vorbește bătrânul Voevod.

„1848, Octombre 15.

Hotărnicia celor 12 mahalale și a locurilor vii domnești, întocmită de inginerul Pleșoianu și G. Dumitrescu.

¹ Ionescu-Gion, *Istoria Bucureștilor*, 1899, p. 343.

² Al. Gălășescu, *Eforia Sptalelor Civile*, 1899, p. 193.

Pentru vecinătatea celor 12 mahalale ale Sf. Pantelimon cu dumnealor boieri i neguțători, proprietarilor locurilor moștenești.

Din partea dumnealor boierilor i neguțătorilor, proprietari ai locurilor moștenești, s'au arătat și Serdar Ioniță Bucșan i dumnealui Gheorghe Sulacolu i dumnealui Hristache Sarafu și alții, spuindu-mi că dumnealor au păzit și păzesc ocolul mahalalelor Sf. Pantelimon cuprins în hrisovul ce s'au așternut mai sus și aici, că [n']au avut, nici că au vre-o prigonire cu spitalul.

Drept aceia, puindu-i coprirea înainte, m'au dus bătrânii din hotarul Mănăstirii Radului-Vodă, de la Ulița Tabacilor, din poarta curții caselor lui Nacu Sarafu, cu numărul vâpselii mahalalei 649, unde au fost crucea Gugiului Lăcătușul (să arată pă alăturatul plan supt no. 1) pă ulicioară care merge spre Miazănoapte, pă la porțița caselor Radului Cismaru cu No. 646, ce o are pă moșia Sf. Pantelimon, până 'n furcitură ulițelor, la potcovăria lui Marin Țiganu, cu No. 650 (pă plan No. 2). D'acilea tot pe uliță, cam spre Miazănoapte, pă la fereastra caselor lui Chirilov, cu No. 1086, i pă la gura uliciorii ce merge la Biserica Olteni (pă plan supt No. 3) i pă la furcitură cu drumul ce trece pe dinaintea bisericii Oltenilor (pă plan supt No. 4) până 'n răscrucea a 5 drumuri, la hanu lui Fotache Vasilescu cu No. 641, ce este pă moșia Sf. Pantelimon (pă plan subț No. 5).

D'acilea pă uliță spre Miazănoapte, pă la piatra caselor lui Nicolae Vasile, ce o are pă moșia Sf. Pantelimon, în colțul caselor Bobescului, ce le are pă loc moștenesc (pă plan subț No. 6). Apoi cam spre Răsărit, pă ulița pe lângă ulucile caselor Bobescului (pă plan supt No. 7) și pă ulița ce merge spre Miazănoapte, pe lângă ulucile grădinii Bobescului i pă la partea caselor Chirigiului cu No. 877 i prin gura uliciorii ce merge la biserica Lucacilor (pă plan supt No. 8) i pă la spatele casăi lui Agăi Hagi Pandele pân' la răscrucea a 4 uliți de la piatra caselor lui Serdarului Costache Niculescu, cu No. 802, în colțul porții caselor lui Agăi Hagi Pandele, cu No. 851 (pă plan subț No. 9). D'acilea, pă uliță spre Miazănoapte, până 'n colțul caselor cocoanii Lucsandrii Cândieschii, ce le are pă moșia Sf. Pantelimon, lângă stâlpul cel din gios al porții caselor Căminarului Ștefan

Ogrăzeanu ce le are pă loc moștenesc (pă plan subt No. 10). Apoi, lăsând ulița, m'au dus mai spre Răsărit către biserica Lucacilor, pă la fundul grădinii caselor Căminarului Ștefan Ogrăzeanu i pă la fundul grădinii Serdăresii Frusinii Cuțarida, până în nukul babii Ana dă lângă două căscioare sale (No. 11). D'acilea pă uliță, cam spre Răsărit, pă la furcitură acestii uliți cu ulița care vine de spre biserica Lucacilor, lângă poarta caselor lui Mihaiu Brașoveanu, cu No. 836, și tot pe uliță cam spre Miazănoapte către ulița Vergului până 'n colțul cuhnii logofătului Stanciul (pă plan subt No. 13), în dreptul porții caselor lui Slav Toptangiul cu No. 812, unde, lăsând ulița Vergului, m'am dus cam spre Miazănoapte, pă ulița ce merge alătura cu ulucile caselor lui Hristache Sarafu, cu No. 813, până la poarta casilor lui Hristea Zotu Marghidanu, cu No. 808 (pă plan subt No. 14). D'acilea peste ulița Mântulesii, pă la poarta casilor Serdarului Ioniță Roșianu, cu No. 649 (pă plan subt No. 15), i pe lângă casele lui Vasile Față, cu No. 647, i pă la poarta casilor lui Mihalache Chefalov, cu No. 751, până 'n poarta casilor Paharnicului Ghiorghe Stărostescu în furcitură uliții (pă plan subt No. 16). D'acilea tot pă ulița ce merge la biserica Mântuleasa pă la casele lui Tache Ștefănescu i pă lângă casele lui Nae Tărtășescu până în gura uliciorii de la fundul grădinii Clucerului Răducan Tocilescul (pă plan subt No. 17), unde a fost ulicioara de hotar cuprinsă în hrisov, pă care mergea hotaru până 'n Podul Târgului din Afară, dar s'au închis, după vremi, de vecinii săi. Din numita gură de ulicioară, peste grădina lui Naie Tărtășescul și peste grădina lui Serdarului Costache Bucșan drept în ulița Podului de Afară, în gura uliții mahalalei Mântulesii, în colțul casilor răposatului Stavri Titopoleos (pă plan subt No. 18), numită în lirisov casele Ciocărdăii. D'acilea m'au dus pă ulița Târgului de Afară, pă lângă biserica Ceașului Precup, numită azi Biserica Olarilor (pă plan subt No. 19), unde zice hrisovul că s'au pus piatră, până 'n hotarul moșii Fundeni, la două pietrii din gura ulicioarii, ce este între prăvăliile polcovnicului Pandelescu sin Marin Precupețu, cu no. 1548, și între prăvăliile lui Ștefan Precupețu, cu no. 1549, peste drum de băcănia lui Preda Cojocar, cu no. 966 (pă plan subt no. 20), unde să ispășește vecinătatea mahalalei cu dumealeor proprietarii locurilor moștenești.

Pentru vecinătatea celor 12 mahalale cu moșia Fundeni. Din partea Luminăției Sale beizadea Grigorie Ghica, proprietarul moșiei Fundeni, ce-i zice și Colentina, s'au arătat domnului Pitar Gheorghe Enescu, însoțit de dumealeu pitar Dimitrie Popescu, arendașul numitei moșii, i de Tudor al Radului isprăvnicel și alții, spuindu-mi că sine-turile nu le-au avut la îndemână și că Luminăția Sa să mulțumești cu pace. Ducându-mă cu toții într'o unire din două pietrii ce sânt în ulița Târgului de Afară și în gura ulicioarii, dintre prăvălia lui Ștefan Precupețu, clădită pe moșia Fundeni, i dintre prăvălia Polcovnicului Pandelescu sin Marin Precupețu, clădită pă moșia acelor 12 mahalale ale Sf. Pantelimon (pă plan no. 20), cam spre

Răsărit, către biserica numită tot a Sf. Pantelimon, pă gardul curții lui Ștefan Precupețu, până 'n colț (no. 21) și tot pă gardul curții zice cam spre Miazănoapte pă la poarta numitului Ștefan până 'n ulița Oborului, unde să înfurcește cu ulița ce merge la biserica Sf. Pantelimon (22 și 23). Din numita furcitură dă ulița pă despre Răsărit de casa lui Stoian Dulgheru, prin fundul curții sale până în plopul de hotar, ce este în gardul curții dascălului Stoian, care o are pă moșia Fundeni (pă plan subt no. 25), și peste drum de porțița curții bisericii Pantelimon (23). Din numitul plan, peste drum, pă dinaintea numitei biserici după Fundeni i pă la ulicioara de lângă poarta casii și prăvălii lui Ispas Bogasierul, ce le are pă moșia spitalului și cu un colț pă moșia Fundeni (pă plan subt no. 25) i pă lângă ulucile curții i grădinii lui Stoian Dulgheru, cu no. 1699, până 'n ulița Oborului, la porțița Mincului Mămularului, no. 1688, ce este pă moșia spitalului (pă plan subt no. 26), în drumul Oborului, aproape de un puț cu roată după Fundeni, apoi peste drumul Oborului drept în piatra de hotar ce este în colțul de Miazănoapte al casii lui Tudor Bumbălac (no. 27). D'acilea pă gardul curții și grădinii casei lui Dumitru Dulgheru și pă gardul grădinii lui Părvul Băcanu după Fundeni și al grădinii babii Cheranii de pă Pantelimon i pă gardul grădinii și al curții lui Nicolae Bugaz Mălăeru, după moșia spitalului, până 'n ulița Oborului no. 200 (pă plan subt no. 28). Apoi peste uliță, pă gardul dintre locul slobod al lui Petre Mălăeru, după moșia spitalului i dintre curtea lui Ianache Basmangiu după moșia Fundeni, și pă ulucile curții lui Ghiță Precupețu, după moșia Spitalului (pă plan subt no. 29), până 'n ulița Iancului ce-i zic și ulița Oborului-Vechiu, peste drum de colțul ulucilor curții lui Ghiță Precupețu în groapa pietrii de hotar de lângă salcâmul lui Petre Mălăeru (pă plan subt no. 30). Din numita groapă de piatră, cam spre Răsărit, pă ulița Iancului, pă lângă frasinul trăsniț (31), pă dinaintea casii lui Mateiu Ciocan, pă despre Meazănoapte de biserica Iancului (32) i pă la Streața sau bariera Iancului (33), pă dinaintea băcăniei lui Ștefan Curăraru, ce o are pă moșia spitalului, și tot pă ulița ce vine de la mănăstirea Mărcuța, pă la o peatră pusă în drumul Mărcuței (58) de hotarnicul vetrei numitei mănăstiri în anul 1847, până 'n peatra veche din vâlcelușă la nukul de la crama vii lui Ioan Tabacul, cumpărată acum de Popa Fronie, hotar și cu vatra mănăstirii Mărcuții, unde au fost grădina Barbului Socariciu, cuprinsă în hrisovul spitalului (pă plan subt no. 34) și unde să isprăvește vecinătatea mahalalelor cu moșia Fundeni, fără prigonire.

Pentru vecinătatea celor 12 mahalale cu moșia Vatra Mănăstirii Mărcuța.

Din partea epitropiei a Mănăstirii Mărcuții s'au înfățișat încă la 1824, Sept. 24, hotărnicia vetrii mănăstirii Mărcuții, supt-iscălită de d-l Serdar Teodor Paladi, în care trece vechea hotărnicie cu anul 7242, Ghenarie 11, coprinzătoare între altele

chiar așa: Pă de marginea arăturilor pepeniștilor, și am pus altă peatră în coastă de marginea pepeniștilor, și dintr'acea peatră au mers drept pă câmp până la scursura vâlcei ce este din sus, peste drumul Vergului, ce vine din București, care vâlcea, zic dumnealor, că le-au spus unchiaș Dicul cum că atunci venea noșăia târgului până într'acea vâlcea și că și dumnealor tot într'acest chip au dovedit, și au pus în malul vâlcei două pietrii: una caută în lungul moșii la celelalte pietrii ce merg în gios asupra Colentinei, iar cealaltă piatră au pus-o de caută în curmeziș la celelalte pietrii ce le-au pus din sus, peste drumul Colentinei ce merge la Târgul de Afară, la capătul moșii de către moșia Spătarului Mihaiu și de către a Târgului. Iar cealaltă parte caută de merge în lungul moșii spre Colentina.

A treia trăsură zic că au făcut-o de către București, din cele două pietrii din vâlcea despre drumul Vergului în sus până la cele două pietrii ce s'au pus la cap de către moșia Spătarului Mihaiu și de către moșia Târgului, și au găsit stânjeni 576. Apoi zice dumnealui Serdar Paladi că a treia trăsură au făcut-o puind lanțul dintr'această vâlcea și trăgând prin peatra din drumul cei mare, ce să cuprindă în hrisoavele spitalului, că au fost lângă colțul grădinii lui Constantin Cazacu au împlinit stânjeni 576. Și au făcut movilă despărțitoare între moșia Mărcuții de către moșia Târgului a spitalului Sf. Pantelimon și de către moșia Fundeni și s'au găsit moșia Mărcuța și la acest cap călcată de către moșia spitalului, cu câțva loc, precum în plan să va vedea.

După cetirea acestei hotărnicii, văzând că hotărnicia trecută în hrisovul spitalului este cu optsprezece ani mai nouă decât hotărnicia vetrii mănăstirii Mărcuța și vechia și pacinica stăpânire s'au urmat și se urmează prin pietrile și semnele cuprinse într'însa, drept aceia, potrivit pravilii, să va urma și în viitor tot prin aceleași pietrii și semne, adică: din peatra ce ziseră bătrânii că este îngropată la nukul de la crama vii lui Ivan Tabacu, ce o are astăzi Popa Fronie hotar și cu moșia Fundeni, numită în hrisov că s'au pus lângă grădina Barbului Socariciu (pă plan sub no. 34) spre Miazăzi pă șanțul vechiu și nou ce se zice de hotar între numita vie după moșia Mărcuții și între via logofătului Nicolae, ginerele lui Papă-Lapte, i a popii lui Gheorghe, după moșia spitalului, până 'n drumul sării, în colțul ulucilor vii numitului Popa Gheorghe (pă plan supt no. 35). Apoi puțin pă drumul sării în gios până la peatra ce este în ființă, la locul lui Petre Neamțul, numită în hrisov că s'au pus lângă crucea Radului, feciorul călugăriței (pă plan supt no. 36) și pă care peatră o numește dumnealui Paladi că ar fi cea cuprinsă în hrisov că au pus-o în colțul grădinii lui Costandin Cazacu, dar nu este aceea.

Din numita peatră (no. 36) tot pă drumul sării în gios până în drumul cel mare, numit al uliții Vergului, la bariera Vergului, în groapa petrii de hotar cu moșia Radului-Vodă (no. 37).

Iar peatra pusă de dumnealui Serdar Paladi pă drumul barierii Iancului, afară din barieră și anul

trecut 1847, și mușuroiul făcut aproape de ulița Vergului în lăuntru barierii (pă plan supt no. 38) după pravili rămân desființate, precum și plaț.. arătate pă plan supt no. I și II că ar fi de prigonire cu spitalu, să vor socoti, fără prigonire, ale spitalului.

Pentru vecinătatea mahalalelor Sf. Pantelimon cu moșia mănăstirii Radului-Vodă.

Din partea mănăstirii Radului-Vodă, proprietatea moșiei Vatra numitei mănăstiri, cu toate că nu s'au arătat nimeni cu sineturile, dar nu s'au ivit nicio prigonire, fiind petrele de hotar în ființă coprinse în hrisovul spitalului. Ducându-mă bătrânii din groapa pietrii cea din drumul sării, de la bariera Vergului hotar și cu Mărcuța (no. 37), spre Apus pă ulița dintre vii, pă la crucea de piatră din dreptul vii lui Ispas Ceaprazaru (no. 39).., din răscrucea în colțul vii lui Dragodan (no. 40) i pă la piatra veche de hotar, ce este lângă grădina lui Stoian Papugiul și lângă via Vistierului Andronache (no. 41) până la bariera uliții Dudeștilor, pă lângă biserica Sf. Troița (no. 42 și 43), pă la piatra veche de la poarta casii Ariscului (no. 44) și pă ulița Tabacilor pă la peatra cea veche de la Hristea Grecul (no. 45) până în poarta curții lui Nacu Sarafu (pă plan supt no. 1), fără a să ivi vre-o prigonire.

În urma acestora, privind la figura numitelor douăsprezece mahalale, și văzând-o colțoroasă, am făcut pă plan patru trăsuri cu stânjenul răposatului domn Șerban-Vodă (căci pă fața pământului n'au fost cu putință a să măsură din pricina binalelor), însă întâia trăsură am făcut-o din gura drumului sării, unde dă în ulița barierii Iancului, hotar cu Fundeni (no. 46), în gios, spre Miazăzi, drept în groapa pietrii din drumul sării, la bariera Vergului, hotar cu moșia Radului-Vodă (no. 37), stânjeni șase sute douăzeci și unul. A două trăsură din groapa pietrii, cea din ulița Iancului, de la salcâmul lui Petre Mălăeru, hotar cu Fundenii (no. 30), în gios spre Miazăzi drept în drumul dintre vii, hotar cu moșia Radului-Vodă (no. 47), stânjeni șapte sute optzeci și șase. A treia trăsură din ulița Târgului de Afară din două pietre de hotar cu moșia Fundeni și cu moșnenii orășani (no. 20) în gios drept în piatra de lângă via Vistierului Andronache, hotar cu moșia Radului-Vodă (no. 41), stânjeni una mie o sută cinczeci și doi. A patra trăsură din ulița Târgului de Afară, de la casele lui Stavri Tistopoleos și hotar cu moșnenii orășeni (no. 18) în gios drept în piatra de la poarta casii Ariscului, hotar cu moșia Radului-Vodă (no. 44), stânjeni șapte sute douăzeci. Care aceste patru trăsuri adunându-le la un loc, fac stânjeni trei mii două sute șaptezeci și nouă, iar, masă, stânjenul, opt sute nouăsprezece palme șase Șerban-Vodă.

Lungul acestor mahalale, pă partea din sus, de la casele lui Stavri Tistopoleos (no. 18) până în hotarul Mărcuții, la piatra de la via lui Ivar Tabacu (no. 34), este de stânjeni o mie cincizeci și cinci, și, pă partea de la vale, de la poarta curții lui Nacu Sarafu (no. 1) până 'n groapa petrii din drumul sării la bariera Vergului, hotar

iar cu moșia Mărcuții (no. 57), este de stâneni o mie două sute treizeci.

Pentru locul viei domnești.

Ocolul locului numit via domnească este: din ulița Rahtivanului, din colțul cel de Răsărit al zidului pivniței cocoanii Frusinii (pă plan supt no. 48) spre Apus, pă ulița Rahtivanului până 'n stâlpul cel din gios al porții dumnealui Clucerului Ionache Arion (no. 50). D'acilea spre Apus, pă zidul curții numitului boer i pă la fundul curții lui Lazăr Hagihazarat până 'n ulița Podului Beilicului, în colțul hanului Grădișteanului. Apoi pă ulița podului Beilicului în gios și în colțul prăvălii lui Petre Olarul (no 52).

De acilea spre Răsărit pă zidul numitei prăvălii, până 'n dreptul ferestrei bisericii Sf. Ioan (no. 52), apoi spre Miazăzi, pă la fundul curții caselor lui Petre Băcanu i pă la fundul curții Susanii Armeanca i al Davicioiului Ovriu i al lui Ioniță Bărbieru i al moșii Tarsiții până 'n fundul curții lui Ștefan Mavropolu, în colțul cel din gios (no. 54). De acilea, spre Răsărit și peste ulița Jignicii drept în colțul ulucilor casilor Paharnicului Iordache Măcescu (no. 55). Apoi puțin spre Miazăzi până la spatele casii lui Nicu Furcă (no. 56).

D'acilea spre Răsărit, pă lângă ulucile curții Paharnicului Măcescu până 'n dud (no. 57).

Apoi spre Meazănoapte pă la fundul curții Pitarului Andrieu Mavrus i al cocoanii Zincăi Cerchezoaii i al cocoanii Elencăi Bilciureasca i al lui Avram Ovriu i a căminarului Arion până 'n colțul zidului pivniței cocoanii Frusinii Cozoanaii (no. 48).

Acest loc vie domnească are lățime în capul de Meazăzi stâneni cincizeci și doi, în cel de Meazănoapte, stâneni șaizeci și cinci, care fac, masă stâneni cincizeci și opt palme patru. Lungul, pă despre Apus, este de stâneni o sută optzeci și unu, și pă despre Răsărit de stâneni o sută nouăzeci și doi, Șerban-Vodă.

S'au dat cinstitei Eforii a Spitalurilor Civile două asemenea planuri și hotărnicii, tot cu o coprire.

1848, Octomvrie 15, no. 497.

Ing. Pleșoianu.

S'au alăturat supt șnur și pecetea mea, însă :

A. Copie după hrisovul răp. Domn Grigore Ghica Voevod, cu an 1752, Iulie.

B. Planul a 12 mahalale și a locurilor unde au fost via domnească, cu 1847.